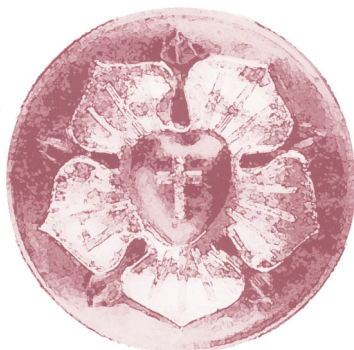

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMA: SOSIALE MEDIER

LEDER

PÅ TORGET TIL ZUCKERBERG

ARTIKLER OG INNLEGG

DIGITALE DILEMMA - OGSÅ I KIRKEN

DET NORSKE PREKESKAP

6 PUNKTER OM KIRKEN OG SOSIALE
MEDIER

SØNDAGSTEKSTEN

KRISTI HIMMELFARTSDAG

SØNDAG FØR PINSE

GRUNNLOVSDAG

PINSEFTAN

FRA BISPEDØMMERÅDENE

PÅ TORGET TIL ZUCKERBERG

Hva er Den norske kirkes holdning til sosiale medier? Er vi fascinert av mulighetene, men frustrert fordi det er vanskelig å henge med på utviklingen og finne ressurser til å utnytte dem? Eller kjenner vi også på mer komplekse utfordringer? Det er i alle fall blitt overtydelig at de nye mediene ikke er nøytrale arenaer, men at de setter betingelser, etablerer samtalekulturer og både åpner og stenger kommunikative ferd-selsårer i samfunnet.

I dette nummeret har vi utfordret tre skribenter til å belyse noen av disse dilemmaene. Kommunikasjonsdirektør i Kirkerådet, Ingeborg Dybvig, følger opp sin artikkel fra nr. 6 i fjor ved å ta oss tettere på redaksjonelle avgjørelser hun og hennes medarbeidere tar. Burde Den norske kirke laget en egen kirkelig emneknagg knyttet til #metoo? Hvordan sortere mellom målgrupper, "budskapsfokus" og de ulike sosiale mediene? Hvordan forholde seg til samtaleklimaet som preger kommentarfelt og tråder?

Kapellan i Gamlebyen og Grønland menighet, Sjur Atle Furali, startet i 2012 facebookgruppen *Prekeskapet*. Raskt ble dette et sentralt forum for utveksling av prekener, men også mye mer! Sammen med Aud Irene Svartvasmo og Harald Hauge beskriver Sjur Atle noen av de utfordringene gruppa har stått overfor, når en bl.a. merket at en helt åpen gruppe ikke tjente formålet, eller når en har måttet jobbe med takt og tone i trådene.

Petter Normann Dille er kapellan i Skårer menighet og har markert seg som engasjert bidragsyter på ulike sosiale medier. I sin artikkel gir han gode råd til norske menigheter for hvordan vi bør være til stede på disse arenaene.

Dybvig gir impulser til å løfte temaet ytterligere når hun stiller kritiske spørsmål ved de sosiale mediene som kommunikasjonsarenaer

overhodet. Dels spør hun hva det gjør med oss å skulle være "på" og bli avhengige av "likes". Dels tar hun opp det problematiske i den teknologien (og økonomien!) som driver *SoMe*. Denne påpekningen har ikke blitt mindre aktuell etter at Dybvig skrev sin artikkel, med den pågående skandalen knyttet til hvordan *Cambridge Analytica* hentet ut data fra Facebook for å muliggjøre

påvirkning av bl.a. presidentvalget i USA.

Det er lett å være dommedagsprofet. Jeg undervurderer ikke at nye stemmer og diskusjoner, som ikke hadde fått rom i tradisjonelle medier, har fått utfolde seg på Facebook. Likevel: Slik mange lokale torg nå i praksis er

Slik mange lokale torg nå i praksis er flyttet inn på lokale kjøpesentre, skyves også samfunnets "informasjonstorg" fra et mangfold av avis- og mediehus til det monolittiske Facebook.

flyttet inn på lokale kjøpesentre, skyves også samfunnets "informasjonstorg" fra et mangfold av avis- og mediehus til det monolittiske Facebook. Selvsagt var både aviser og TV-kanaler en uren blanding av børs og katedral. Men de vedsto seg i det minste sitt redaktøransvar, og de representerte et mangfold av eiere og interesser. Så langt gjør Mark Zuckerberg ingen av delene. Dette er en stor utfordring for både kirke og samfunn, men det er per i dag svært få forslag på bordet, som viser en fruktbar vei fremover.

FREDRIK SAXEGAARD
AL675@KIRKEN.NO

DIGITALE DILEMMA – OGSÅ I KIRKEN

AV INGEBOG DYBVG, KOMMUNIKASJONSDIREKTØR I KIRKERÅDET
ID933@KIRKEN.NO

Den norske kirkes digitale kirkerom vokser. Det er vi for. Men i tillegg til at flere kommunikasjonsarenaer gir nye muligheter for kontakt, følger også nye utfordringer og noen dilemma med, både helt konkrete og mer overordnede.

Jeg har tidligere skrevet om kirkens behov for reorientering og hvordan dette også handler om kjennskap til dagens kommunikasjonsformer og -vaner. Vi må hele tiden stille spørsmål om hvordan kirken skal og kan være relevant i menneskers hverdagsliv. Det grunnleggende svaret på dette er kanskje ikke så forskjellig fra hva vi hadde svart for en generasjon siden, men rammevilkårene for vårt arbeid med å nå mennesker med evangeliet er langt fra de samme.

Den norske kirke skal være der folk flest er. Satt litt på spissen: Folk flest er ikke i kirken; de er på nettet. Det er bakgrunnen for at Kirkerådet de siste årene har satset strategisk og offensivt på sosiale medier. Dette er selvfølgelig fortsatt bare en del av et langt mer omfattende kommunikasjonsarbeid, men vi ser at vi når ut til mange på en annen måte enn vi gjør i de mer tradisjonelle kanalene. Det digitale kirkerommet kan også bidra til å forbedre kontakten mellom menigheten og kirkens medlemmer.

Hvorfor gjør vi dette? Hovedmålsettingen er å peke på Jesus og tilby et digitalt rom for tro, tvil og undring. Det gjøres ved å gi god informasjon om gudstjenestelivet, dåp og konfirmasjon, presentere bibeltekster, bønner og salmer, fortelle om viktige dager i kirkeåret og markedsføre kirkens ulike kampanjer.

I dette arbeidet møter vi hele tiden ulike dilemma og utfordringer. Vi må håndtere kommentarfelt; vi må ta stilling til hva vi vil fokusere

på – og ikke fokusere på. Vi må tenke gjennom hvem vi vil nå: Den trofaste kirkegjengeren, hun som ytterst sjelden går i kirken, men som helt sikkert ikke vil melde seg ut, eller han som har bestemt seg for å melde seg ut, men bare ikke fått fikset det ennå? Vi må også forholde oss til hastigheten i nyhetsstrømmen, folks skiftende forventninger og tema som plutselig ”tar av” i den generelle samfunnsdebatten. Videre er vi opptatt av hva slags samtaleklima vi går inn i, og hva slags samtaleklima vi selv vil legge opp til. Dette er viktig når vi ser hvordan hatretorikken sprer om seg i mange kanaler.

La meg nevne en konkret utfordring vi nylig sto overfor: Alle har selvfølgelig fått med seg effekten av emneknaggen #metoo. Det startet i USA i oktober i fjor og ble i løpet av kort tid en verdensomspennende grasrotkampanje i sosiale medier for å vise omfanget av seksuelle overgrep og trakassering, særlig begått mot unge kvinner i arbeidslivet. I Norge sto kvinner i den ene bransjen etter den andre frem i mediene med rystende historier.

I Kirkerådet kom raskt spørsmålet opp: Skal vi lage en egen kirkelig emneknagg knyttet til #metoo? Å opprette en emneknagg er det enkleste i verden; det tar kun noen sekunder. Men for oss ble det viktig å vurdere *hvorfor* vi eventuelt skulle gjøre det. Hva ville vi oppnå? Ville det for eksempel gjøre det enklere å varsle om seksuell trakassering og overgrep? Eller skulle hensikten først

og fremst være å vise utad at vi også tar *#metoo* på alvor?

Vi etablerte ingen egen emneknagg – ikke fordi vi naivt tror at trakassering og overgrep ikke finnes i kirkelige kretser. Det gjør det, dessverre. Men vi mente at det var viktigere å løfte enda tydeligere frem de ulike tiltakene i forhold til mobbing og trakassering, som har vært gjennomført i en årrekke på både nasjonalt, regionalt og lokalt nivå i Den norske kirke. Vi jobbet aktivt med å synliggjøre alt dette enda bedre i både eksterne og interne kanaler, og valgte i tillegg å fokusere på emneknaggen *#torsdagerisvart* (*#thursdaysinblack*), som brukes av Kirkenes verdensråd. I tillegg til dette overvåket vi eventuelle koblinger mellom *#metoo* og *#kirken*. Var dette en riktig vurdering? Vi tror det. Men det finnes ingen fasit.

Kirkerådets kommunikasjonavdeling administrerer Den norske kirkes sentrale konti på Facebook, Instagram, Twitter og Youtube. Vi har ulike målgrupper og budskapsfokus for de ulike plattformene. På Facebook bruker vi ofte ”kjernebudskap” fra Bibelen i form av salmetekster eller bibelord og lager gjerne innhold som skal inspirere, oppløfte, formidle troen på Jesus Kristus. I tillegg deler vi hyppig positive eksempler fra menigheter over hele Norge, som kan være aktuelt for følgere fra hele landet. På Facebook er følgerskaren i stor grad preget av en eldre målgruppe på 65+ år, og akkurat nå ser vi på hvordan vi kan utvide vårt nedslagsfelt. På Instagram er vi i startfasen av en ny satsing på ungdom mellom 15–25 år. I tillegg jobber vi spesielt med en konfirmantkampanje på YouTube og Instagram.

Gode emneknagger kan gi enda større mulighet til å vise bredde og mangfold blant dem som knytter seg til kirken. Kirketilhørighet og tro er ikke fiks ferdig definerte begreper; de kan komme i mange ulike former og uttrykk. Ungdommens Kirkemøtes innspill på Kirkemøtet med *#deletro* er et godt eksempel.

Twitter er den kanalen vi satser minst på, men vi er likevel aktivt tilstede. Vi har en trofast følgerskare, og i denne kanalen tenker vi mer nyhetsorientert og deler for eksempel saker fra kirken.no.

En av de mest grunnleggende kommunika-

sjonsutfordringene for Den norske kirke er å bli tydeligere mottakerorientert. Vanlige kirkemedlemmers tanker og behov må ligge til grunn når vi tar kommunikasjonsstrategiske valg. Her gir de sosiale mediekanalene oss nye muligheter. For folk flest betyr det en lav terskel for direkte kontakt med kirken. For oss betyr det en mulighet til å få mennesker i tale, mennesker som vi kanskje ikke så lett kommer i kontakt med via de vanlige treffpunktene.

For at dette skal bli mer enn fine ord i en plan, må vi også være aktive moderatorer. Vi er opptatt av å bekrefte det som kommuniseres til oss, med enten ”like” eller ”hjerter”, for å vise at ”Du er sett”. Noen ganger svarer vi, og er opptatt av å holde en positiv tone. Ved utfordrende debatter benytter vi saksopplysninger og gjentar premisset om en konstruktiv tone for å minne om at kommentarfeltene våre modereres. Den norske kirke nasjonalt er foreløpig mer aktiv i kommentarfeltene på Facebook enn på Twitter og Instagram. Vi ønsker å øke engasjementet på digitale flater, men samtidig har vi ikke ressurser til å delta i omfattende digitale debatter.

Her kommer det tidligere nevnte samtaleklimaet inn. Kirken skal utmerke seg ved godt samtaleklima, klare meninger, stor toleranse og modig uenighet – men samtidig ved respektfull omgang med både mennesker og ord. Derfor følger vi nøye med. Det hender vi skjuler innlegg; vi gir av og til advarsler, og noen ganger blokkerer vi personer. Vi tolererer for eksempel ikke banning, diskriminering eller upassende personkarakteristikker. Men i det store og hele opplever vi aller mest saklige innlegg og svært lite hatretorikk og ufine personkarakteristikker, som man ser i mange andre tråder.

Det som kanskje har forundret meg mer, er hvordan kirkens ansatte – fra alle stillingskategorier – omtaler sin egen arbeidsplass. Da jeg begynte som kommunikasjonsdirektør, slo det meg hvor mange som skriver eller uttaler seg nedsettende om kirken, både i sosiale medier og i mer tradisjonelle kanaler.

Jeg registrerer personlige utfall mot både navngitte kolleger og kirkelige instanser. Ansikt til ansikt har vi gjennom årene møtt mange negative

karakteristikk av kirken fra kirkens egne. Når Facebook og Twitter brukes til slik kritikk, kan det gjøre enda større skade.

Kirken er ikke på noe vis feilfri, men likevel: Hvorfor gjør kirkeansatte det? Er dette en negativ arv fra statskirkevirkeligheten der enkelte medarbeidere kanskje hadde et løst forhold til kirken som organisasjon? Jeg har ikke svaret. Men jeg er overbevist om at det ikke bidrar til å styrke rekrutteringen inn i kirkelige stillinger.

Diskusjonene i sosiale medier kan være truen- de for den som ønsker samling om felles verdier. Respekten for autoritetene undergraves ved hjelp av *SoMe*. Det kan i mange tilfeller være bra, men det gir også store utfordringer og kan lett mis- brukes.

Vi bør også stille et par andre grunnleggende spørsmål ved bruken av sosiale medier: Er det noe truende ved teknikken bak *SoMe*, som vi ikke tar helt på alvor? Facebook leser meg bedre enn jeg leser Facebook. Mine hverdagsmønstre blir kommersielt utnyttet, og det er jeg selv som frivillig og ivrig tilrettelegger ”big data” som er Facebooks fantastiske forretningsmodell. Stadig flere er opptatt av dette, men få privatpersoner og muligens enda færre bedrifter og organisa- sjoner velger å avstå fra å bruke sosiale me- diekanaler av den grunn.

Og: Kan det være noe truende ved den menta- liteten som fremelskes i *SoMe*-kanalene? Det at vi skal være ”på” kontinuerlig – at *SoMe* på mange vis skaper et stadig økende konformitets- press – at konformitetspresset frister til falskhet – at eksponering kan skape ensomhet – at click- baits, som skal lokke deg inn på en side, kanskje bare er løgn – og framelsker det løgnaktige. Det pågår viktige kommunikasjonsfaglige debatter

om dette, og vi i kirken bør koste på oss en god del varsomhet.

Dette er tema hos oss i Kirkerådets kommuni- kasjonsavdeling, men vi gjør som alle kirker vi kan sammenligne oss med: Vi er på nett, med en strategi om å representere verdier, respekt og digital omsorg – kanskje bidra litt til å nærme oss kirkens visjon om mer himmel på jorda.

De første famlende årene med sosiale medie- kanaler er over. Vi ser også en ny generasjon prester, diakoner og kateketer, for å nevne noen av våre yrkesgrupper, som på en helt annen måte er vokst opp med et digitalt nærvær. De be- hersker sosiale medier svært godt – kombinert med økende fokus på kvalitet i det som leveres. Det lover godt for fremtidens kirke.

Til slutt: Et spørsmål – og en oppfordring: Kan vi som kirke være enda mer aktive i kampen mot ugresset som gror i det sosiale medielandskapet? Hva med en dugnad der alle vi som oppdager upassende innlegg, følger opp overfor den som har slengt dritt, og sier fra?

Dilemmaer kjennetegnes ved at det ikke finnes løsninger som er entydig gode eller ønskelige. De digitale plattformene gir oss flere slike dilemmaer. Det handler om spørsmål som ytringsfrihet og personvern, overvåking og kontroll, beskyttelse og åpenhet, kommersialisering og regulering. For å fremme evangeliet til dagens nordmenn vil vi benytte de kanalene vi har til rådighet. Men vi skal gjøre det med innsikt og bevissthet om to viktige forhold:

- Kanalvalg vil i seg selv kommunisere hvem vi er og hva vi vil.
- Endringene i medievirkeligheten endrer oss både som individer og som samfunn.

DET NORSKE PREKESKAP

AV SJUR ATLE FURALI, KAPELLAN, GAMLEBYEN OG GRØNLAND MENIGHET
SF644@KIRKEN.NO

Før påske 2012 opprettet jeg facebookgruppen Det norske prekeskap, en gruppe hvor prester skulle kunne dele prekener så andre prester igjen kunne finne inspirasjon i dem. Seks år senere er "Prekeskapet", som det heter på folkemunne, blitt en stor gruppe med, i skrivende stund, 2415 medlemmer. Riktignok er langt fra alle prester, men det er en regel om at man skal virke som predikant i et kirkesamfunn i Norge. Denne regelen var ikke der fra begynnelsen av, men ble til etter hvert som medlemsmassen vokste. Ganske snart ble Prekeskapet en liten snakkis, og folk jeg ikke ante hvem var, begynte å melde seg inn. Det skulle vise seg at det bød på noen utfordringer.

Den første utfordringen som dukket opp, var av en ganske praktisk art: Hvordan gjøre det mulig å finne tilbake til prekenene som ble delt? Jeg må innrømme at jeg ikke hadde ofret det en tanke; jeg ville bare ha prekener å rappe i min første, og ganske overveldende, påskehøytid som prest. At gruppen skulle være av noen særlig interesse for andre enn mine studiekamerater, og knapt nok dem, hadde jeg ikke sett for meg. Men så ramlet det inn en melding fra kapellan i Kirkenes, Maren Ninni Lockertsen, som så et forbedringspotensial i denne gruppa. Hun foreslo å lage en database der vi lenket tilbake til innleggene med prekener i gruppa, et enkelt, men genialt forslag. Før jeg visste ordet av det hadde vi en database inndelt etter kirkeår, og Maren Ninni ble gjort til moderatør.

Den andre utfordringen som dukket opp, var sprikende tilbakemeldingskultur. Hva er rimelig å forvente når man deler en preken? Noen er tydeligere enn andre i sine tilbakemeldinger på

andres prekener, samtidig som mange prester føler på en slags blottstilling når de deler prekenene sine med andre prester. Det er lett å bli støtt av kritikk i åpne fora, især når kommunikasjonen foregår skriftlig; likeledes er det lett å ta anstøt når kolleger forfekter teologiske standpunkt du selv er uenig i. Men er ikke dette hva som ofte er problemet med diskusjonsfora på internett?

Jeg vil hevde at et godt debattklima er helt avgjørende for at et forum skal fungere på internett, og det klimaet kan ikke defineres på forhånd. Du kan ikke som moderatør ønske deg ett bestemt debattklima; det må selv få ta form ved forumets medlemmer. Det man derimot kan gjøre, er å aktivt være med og forme klimaet. Vi har tatt diskusjonene på hva folk ønsker at dette skal være, og vi har ved enkelte anledninger satt foten nok så kraftig ned for å opprettholde gruppas nytteverdi. Det er ikke alltid helt enkelt når man jo kjenner mange av medlemmene personlig fra før.

I begynnelsen var Prekeskapet åpent for alle. Det viste seg å være et lite bærekraftig ideal, for det er ikke så enkelt å dele prekener i samme forum som folk kritiserer presteskapet i Den norske kirke for å være heretikere. Når man har vidåpne dører, har man samtidig veldig liten kontroll med hvem som kommer inn. Det er mange der ute med en torn i siden til Den norske kirke og deres presteskap, og det ble etter hvert et problem. Derfor måtte vi moderatører ta et valg, og vi valgte, i prinsippet, å omdefinere gruppen til å gjelde dem med et ansettelsesforhold i et kirkesamfunn. Samtidig måtte vi bremse de teologiske debattene.

Prekeskapet var aldri tenkt å være en ren diskusjonsarena. Det var derimot ment å være en ressursbank, et sted å luften tanker når man satt langt fra tidligere medstudenter og andre kolleger. Og det at vi på et tidspunkt valgte å rendyrke den siden av Prekeskapet, tror jeg har gjort at gruppen fortsatt fungerer godt i dag.

Men hvorfor fungerer prekeskapet så godt? Jeg tror den viktigste grunnen er at det er en ganske nyttig gruppe. Det er et sted hvor man kan kaste ut en forespørsel, og så får man ganske raskt svar. Mangler du en spesiell type liturgi, vil du enten finne den enten i databasen eller kunne spørre

etter den. Trenger du råd til hvordan gripe an en særlig situasjon, kan du lett komme i kontakt med en mengde kolleger som har stått i liknende situasjoner tidligere. Trenger du å reflektere rundt et teologisk tema, er det alltid noen tilgjengelig til nettopp det.

I dag har Det norske prekeskap tre moderatører. Stort sett går oppgaven ut på å oppdatere databasene og sørge for at søndagens tekster er tilgjengelige for diskusjon. Svært sjelden går diskusjoner av skafet, og mitt inntrykk er at Prekeskapet ikke lenger er en snakkis, men en ressurs som er der når man trenger det.

luther

Kari Fure
FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK
199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttes kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Ninive-sletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

6 PUNKTER OM KIRKEN OG SOSIALE MEDIER

AV PETTER NORMANN DILLE
PETTER.NORMANN.DILLE@GMAIL.COM

Sosiale mediers fremvekst har gått i en voldsom fart, og vi bruker nå i snitt nærmere to timer daglig på sosiale medier (*SoMe*). Mange av oss opplever en forventning om at også lokalmenigheter skal være aktive i disse. Det gir en spesiell anledning til å være i kontakt med dem som ønsker mer informasjon om menigheten, og en mulighet for oss som menighet til å vise hvem vi er, og invitere til det som skjer i kirkene våre.

Å være kirke på *SoMe* utfordrer oss på måter vi ikke har blitt utfordret tidligere. Jeg vil med denne artikkelen belyse noen problemstillinger som melder seg når man er aktiv på Facebook, ikke som privatperson, men som menighet. Hovedfokus vil være på Facebook, selv om overføringsverdien til andre kanaler som for eksempel Snapchat, Instagram, Twitter og YouTube finnes. Tankene og refleksjonene som følger, er basert på egne erfaringer og synsinger. Her kommer seks poenger det er viktig å ha i mente.

1. TROVERDIGHET ER VIKTIGERE ENN REKKEVIDDE

Ikke rot deg bort i *SoMe*-bloggeres tips om hva som funker og ikke funker. Mange av dem kan sikkert ha noe fornuftig å si, men veldig ofte blir *SoMe*-eksperter for opptatt av de kvantitative resultatene. Hvis vi som kirke bare bryr oss om hvor mange følgere vi har, hvor mange likes vi får, eller rekkevidden på innleggene vi poster, står vi i fare for å miste troverdighet. Vi må tørre å legge ut informasjon om det som ikke er super-sexy, eller det flestparten ser etter. Et eksempel kan være ulike samtaletilbud som kirkelige organisasjoner tilbyr. Dette fører kanskje til en lav

rekkevidde, og kanskje bare et par likes. Men for dem som klikker seg innom menighetens side for å se hva som blir lagt ut, er det viktig at det ikke bare er postene "alle" vil se.

2. GI ET EKTE BILDE AV LIVET

Skal vi være troverdige som kirke, må vi tørre å snakke, skrive og legge ut poster som berører hele livet. Ingen av oss har liv som kun består av smilende barnekorbarn. Derfor kan ikke facebooksidene vår kun bestå av dette heller. Vi må tørre å lage poster til Facebook, som formidler at vi er en kirke som tar folk sine liv på alvor. Allehelgenssøndag, menneskerettighets søndagen, diakoniens dag og langfredag er eksempler på dager som kan benyttes til dette. Men også gleden, felleskapene og kjærligheten må reflekteres. Alle disse sidene av livet kan naturligvis ikke omtales eller presenteres på ukentlig basis, men prøv å ha det i mente om det skal lages en halvårsplan for hva man skal legge ut på *SoMe*. Tenk at det hver uke, kanskje hver dag, er noen som ikke kjenner menigheten, som er innom for å se hva som blir lagt ut. Når de scroller seg nedover facebooksidene, bør de få et inntrykk av at det er plass til hele mennesket og alt det som vi bærer med oss.

3. VI MÅ GJERNE INVITERE, MEN DET ER VIKTIGERE Å SPEILE

Få menigheter har ansatte som kan bruke mye tid på *SoMe*. Vi utfordres til å produsere innhold til *SoMe* på farten, noe som kan føre oss på en linje hvor vi kun lager én spesiell type poster. Den ene utfordringen er knyttet til vårt evinnelige

ønske om at flere skal slutte opp om arrangementene og gudstjenestene våre – og dette med rette! Det skjer mye bra. Men hvis alle postene som legges på *SoMe*, er invitasjoner til det neste som skal skje, eller omtaler av førstkommande søndagsgudstjeneste, blir det baktungt. Vi må trenes i tanken om at å legge ut små rapporter fra det som skjer eller har skjedd, også kan virke rekrutterende og inviterende. Et bilde fra kirkekaffen, eller en liten videonutt filmet med mobiltelefonen fra TenSing-øvelsen, er slike små rapporter som gir folk et inntrykk av hva som skjer i kirka. Det er klart noen ønsker å vite når neste lovsangskveld er, eller hvor førstkommande søndagsgudstjeneste finner sted. Men det er også mange som stikker innom for å se ”hvem er disse folkene i kirka, egentlig?” – og hvis det eneste de finner, er invitasjoner til fremtidige arrangementer eller gudstjenester, får man ikke noe særlig til svar.

4. VI BØR LENKE TIL HELE LOKALSAMFUNNET

Et annet perspektiv det kan være greit å huske på, er balansen mellom lokalkirken og lokalsamfunnet. Spill på lag med lokale foreninger, institusjoner, lag og organisasjoner. Følg med på hva de legger ut på sine sider, og se om det er noe menigheten kan spre videre. Legg også ut små glimt fra øyeblikk i menigheten hvor fotballaget er innom kirka, eller når du er på sykehjemmet – skolegudstjenester, dåpsfølger, stab og frivillige – på kjøkken, bak alteret eller i sandkassa utenfor.

5. GLEM IKKE PERSONVERNET

Kanskje tenker du nå: ”Allright! Nå kjører vi på. Jeg skal bli kirkepaparazzo!” De fleste av oss gjør ikke det. Men vi prøver kanskje å ta bilder i ulike sammenhenger, her og der, som kunne blitt delt i *SoMe*. Vel og bra! Men vær sikker på at du har tillatelse fra den som det tas bilde av, og hvis de er under 18 år, skal du også ha tillatelse fra foreldrene. Dette gjelder hvis de er i fokus på bildet. Om det er en stor gruppe som avbildes, stiller det seg annerledes, samme hvis de er i bakgrunnen. Men det er en grei regel å ha at man alltid spør både før og etter man tar bildet, om det er OK å bruke det på *SoMe*. Konfirmanter vet godt selv om de synes det er greit eller ikke. Dessuten er det mulig å være kreativ, om man ikke kan bruke folks ansikter. Stab og voksne frivillige gjør også gode portretter.

6. FRYKT IKKE, MEN PRØV DEG FREM

Ingen av oss er eksperter på *SoMe* i kirkelig sammenheng. Prøv deg litt frem; finn metoder som funker for deg. Send en melding til noen som kanskje kan litt mer enn du selv; finn noen i prostiet eller blant frivillige, som har lyst til å bidra eller sparre for å gjøre noe sammen. Sjekk gjerne ut Skårer menighet på Facebook for inspirasjon, eller send meg en melding på Facebook. Vi kommer ikke til å få kommunikasjonsrådgivere i menighetene våre (og bra er det) med det første. Derfor må vi våge å prøve oss frem!

SØNDAGSTEKSTEN

TORSTEIN EIDEM NORDAL - STEPHEN SIRRIS - ØYSTEIN I. LARSEN - TORE SKJÆVELAND

KRISTI HIMMELFARTSDAG - SØNDAG FØR PINSE GRUNNLOVSDAG - PINSEFTAN

KRISTI HIMMELFARTSDAG

10. MAI 2018

Prekentekest: Luk 24,46–53

Lesetekster: Dan 7,13–14 og Rom 10,6–10

Liturgisk farge: Hvit

TIL DAGEN

Evangeliene forteller oss om tre tegn som viser at Gud Fader har tatt imot sin Sønn's offer: Oppstandelsen, himmelfarten og pinsen. Himmelfarten er en konsekvens av oppstandelsen, kronen på verket, prikken over i-en, avslutningen på påsketiden. Peter Halldorf skriver i "Hellig år":

"Jesus lar ikke sin menneskelighet være igjen på jorden. I Kristus opphøyes menneskenaturen til å ta plass ved Faderens høyre side (...) Mennesket, som er skapt av intet, og som syn-

den er underkastet forgjengelighet, har ikke bare fått udødeligheten som gave. I Kristus er også mennesket uten begynnelse."¹

Denne dype sammenfatningen har sin parallell idet vi leser oppstandelsen, himmelfarten og introniseringen som en sammenhengende hendelse, utført én og samme dag – kanskje en av grunnene til at oppstandelsens dag, den "åttende dag", også kalles den evige dag?

TIL TEKSTEN

Lukas forteller nemlig om to himmelfartsberetninger. Med vårt kirkeår som bakgrunn tenker vi fort på de 40 dagene som vi leser om i Acta 1,3, som en tidsangivelse for perioden mellom oppstandelsen og himmelfarten. I evangelieteksten vi har foran oss, leser vi at Jesus blir tatt opp til himmelen samme kvelden som oppstandelsens dag (v 1; v 13; v 21b; v 29; v 36; v 44; v 50). Hvordan skal vi forstå dette? Oskar Skarsaune utfordrer denne tanken i sin bok om bekjennelsene, "Troens ord":

"Det Lukas sier i Acta 1,3 er at Jesus 'i førti dager viste seg' for disiplene (...) I samtlige av evangeliefortellinger som handler om at Jesus

LK RETTER:

På tekstgjennomgåelsen for 6. søndag i påsketiden i forrige nummer var det oppgitt dato 23. april 2017. Riktig dato skal være 6. mai 2018. Vi beklager feilen. Tekstgjennomgåelsen er imidlertid riktig for 6. søndag i påsketiden og har ikke vært trykt tidligere.

kommer og er sammen med sine disipler etter oppstandelsen, synes det forutsatt at han *kommer fra sitt nye sted i himmelen*, ikke et jordisk skjulested.”²

Fortellingens egen logikk, mener Skarsaune, tilsier at Jesus for hver gang han viste seg for disiplene, reiser tilbake til himmelen og Faderens høyre hånd: ”Han satt ved Faderens høyre helt fra oppstandelsens øyeblikk!” Skarsaune vil ha på det rene at Jesu oppstandelse, himmelfart og intronisasjon er å forstå som en sammenhengende hendelse, en enhetlig begivenhet. Grunnen er at de eldste skrifterne ikke omtaler Jesu oppstandelse som egen akt, men går direkte fra omtalen av oppstandelsen til Jesu himmelske herredømme (Acta 2,32f; Rom 8,34; Ef 1;20).³

TIL PREKENEN

Med andre ord: Oppdraget gis sporenstreks etter oppstandelsen. Og der vi kjenner misjonsbefalingen fra Matteus 28 så å si utenat, gir Lukas nye perspektiver på av hva disiplenes oppdrag går ut på:

- 1) V 46: Forkynnelse av Messias’ lidelse, død og oppstandelse (Jfr. ”alt det jeg har befalt dere”, Matt 28,20).
- 2) V47a: Forkynnelse av omvendelse og tilgivelse for syndene (Jfr. ”døp dem”, Matt 28,19b).
- 3) V 47b: Forkynnelse for alle folkeslag (Jfr. ”alle folkeslag til disipler”, Matt 28,19a)
- 4) V 48f: Å være vitner, utrustet med tillitt til Guds løfter (Jfr. ”Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor”, Matt 28,18).
- 5) V 49: Å være vitner, utrustet med kraft fra det høye (Jfr. ”Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende”, Matt 28,20b).

Så skal vi legge merke til hvordan Lukas i siste kapittel lar oss bevitne hvordan disiplenes virkelighetsoppfatning og erkjennelser snus 180 grader: I møte med den tomme graven visste de ikke hva de skulle tro (v 4), men kvinnene fortalte om engelens budskap til apostlene som avfeide det som løst snakk (v 11); så blir to parallelle vitnesbyrd om et møte med den oppstandne utslagsgivende (v 33ff); derfor kjenner

de Jesus igjen når han kommer til dem (v 36ff); og endelig ”falt de ned på kne og tilba ham” (v 52). Og selv om Jesus ikke lenger er hos dem, vender de tilbake til Jerusalem i stor glede og lovpriser Gud i tempelet.

Endringen er total. Men akkurat slik Jesus ivaretar Guds inkarnasjon ved opptakelsen til himmelen, slik ivaretar vi vår menneskelighet gjennom den kristne bekjennelsen. Troen kan vi ikke skape i oss selv, ut fra egen uforgjengeligheit. Men bekjennelsen kan vi velge. Og valg inneholder alltid risiko. Jesus forlot oss; han er ikke tilstede slik som før, men den kristne kirke reagerer ikke med sorg. Vi skal reagere med takk og tilbedelse, slik disiplene gjorde denne evige dagen.

TIL GUDSTJENESTEN

Påskelyset som ble tent påskennatt (eventuelt Kristuslyset i lysgloben), kan slukkes under lesningen av himmelfartsberetningen, for deretter å plasseres ved døpefonten. Her tenkes det som en levende påminnelse om at vi i dåpen forenes med Kristus i hans oppstandelse, på samme måte som oppstandelsen også finner sted hver eneste dåp.

SALMEFORSLAG

INN 564 Som barn i ditt hus

MELLOM Halleluja, Opphøy Jesus (Syng for Herren, 75)

ETTER 222 Kristus, konge, du regjerer

NATTVERD 543 Vi kommer til deg i bønn du vår Far

UT 280 Store Gud, vi lover deg

¹ Halldorf (2012), s 166.

² Skarsaune (1997), s 104f.

³ Ibid.

TORSTEIN EIDEM NORDAL
SOKNEPREST PÅ BOGAFJELL I SANDNES
TN344@KIRKEN.NO

SØNDAG FØR PINSE

13. MAI 2018

Prekentekest: Joh 3,16–21

Lesetekster: Sak 14,6–9 eller Apg 26,1–3.20–29 / Åp 21,22–27

Liturgisk farge: Hvit

SENTRUM OG PERIFERI

Journalister bruker gjerne prinsippet om fallende viktighet. Det betyr at det sentrale blir sagt aller først. Deretter er teksten gradvis på vei mot periferien. For eksempel skal overskriften i en avisartikkel inneholde sakens kjerne. Så får leseren hovedtrekkene noe mer utførlig presentert i ingressen. Videre går det mer og mer over på detaljnivå i brødteksten. Avsnittet fra Johannesevangeliet minner om dette og kan leses på samme måte. Den innledes med den lille Bibel. ”Johannes-tre-seksten” er et begrep i seg selv, og trolig det bibelverset flest nordmenn kjenner og kan sitere. Konfirmanter lærer det utenat; det lyder både ved dåp og gravferd. Riktignok vedtok kirkemøtet med knapt flertall i 2017 at verset ikke lenger skulle være obligatorisk ved dåp. Det avstedkom debatt, og Odd Einar Dørum fra Oslo bispedømmeråd spurte: ”Når jeg i livet har møtt fordømmelse, har det aldri vært gjennom ’Den lille Bibel’. Hvorfor skal denne kirken som sliter med manglende gjenkjennelse blant medlemmene, fjerne noe som folk vet om?” Et naturlig oppfølgingsspørsmål som kunne vært stilt i debatten, er om Den lille Bibel fører oss mot sentrum eller periferi i kristen tro.

LEDETRÅD ELLER SNUBLETRÅD?

Og her kommer mitt svar: Den lille Bibel er en gave, både som evangelium og som pedagogikk. Kort og konsis, innarbeidet og gjenkjennelig. I vår gren av kirkefamilien har dette bibelverset fått

en spesiell posisjon gjennom sitt tilnavn. Navnet indikerer at disse ordene er essensen av Skriftens 33.000 vers. Det er budskapet i bøkens bok samlet i et nøtteskall. Predikanter på søndag før pinse har derfor et luksuspproblem, og spørsmålet blir hvor man skal sette punktum. Her er det flere alternativer:

1. For så høyt elsket Gud.
2. For så høyt elsket Gud verden.
3. For så høyt elsket Gud verden at han ga sin Sønn.
4. For så høyt elsket Gud verden at han ga sin sønn, den enbårne, for at hver den som tror på han ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.

Hvor punktumet settes, betyr noe for betoning, retning og fokus – også i forkynnelsen.

Men Joh 3,16 utgjør kun det første verset av dagens evangelium, for deretter følger enda fem vers til. Her synker nok gjenkjennelsen, men den teologiske refleksjonen stiger. Det er vanskelig å påstå at rike johanneiske begreper som lys, mørket, sannhet, liv og fortapelse skulle være av fallende viktighet. Men de er så teologisk ladet, og kommer så tett hverandre, at det rett og slett er krevende å følge med. Hele avsnittet er hentet fra Jesu møte med Nikodemus nattetid, som beskrives i kapittel tre av dette evangelieskriftet. Denne samtalen begynner dialogisk ved at rådsherren stiller Jesus ganske avanserte spørsmål. Etter hvert blir det mer monolog fra Jesus sin side. Slik presenterer Johannes et sentralt stykke teologi som krever både tid og ettertanke. Lytter man til disse ordene, er man på vei inn i tankens labyrinter og sjelens irrganger.

I gresk mytologi er helten Thesevs i ferd med å gå inn i en labyrint. Han skal ta et oppgjør med udyret Minotauros på Kreta og frigjøre noen som er holdt fanget. Men inne i labyrinten ble helter og andre et lett bytte, om de da ikke allerede hadde rukket å gå seg vill. Mytologien legger inn en kjærlighetshistorie i dette dramaet. Ariadne gir Thesevs et garnnøste og binder tråden rundt armen hans slik at han kan rulle det ut etter seg mens han går inn, og slik finne veien ut igjen. Kjærligheten vet råd. Kjærligheten finner sine veier. Joh 3,16 er også en ledetråd, like mye inn i Bibelen og troens landskap som det er det ut i verden og i levd liv.

I kirkemøtedebatten ble det hevdet at Den lille Bibel også kunne være en snubletråd. Det kan skyldes en uklar forståelse og sammenblanding av to lignende, men grunnleggende ulike verb, fordømme og dømme. Ingen av ordene finnes i Joh 3,16, som derimot sier følgende om hensikt og formål: "... for at hver den som tror på han, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv." Hans Kvalbein skriver i sin kjente kommentar til Johannesevangeliet at perikopens "motiv og mål for Jesu sendelse utdypes; den virker evig liv og adskillelse mellom lys og mørke, tro og vantro". Verbet dømme (*κρίνειν* – som er roten til ordet *kritikk*) kommer inn i neste vers og har en rekke betydningsnyanser, hvorav én er å skjelne og vurdere. Slik Johannes kontrasterer frelse og fortapelse, lys og mørke – og en rekke andre ordpar om hverandre – skjer det et sorteringsarbeid. Det minner om en annen kjent beretning fra Bibelen, nemlig skapelsen. Gud skilte land fra vann, lys fra mørke, natt fra dag. Skjelning er kreativt arbeid. Det er en prosess hvor syntese og sammenstilling følger av analyse og oppløsning. Å skille klinten fra hveten forutsetter dømmekraft og gangsyn. Når man rydder, finner man gjerne noe nytt. Garborg sier: "Den som leiter, kan finne. Men ikkje det han leiter etter." *Κρίνειν* kan gi opphav til noe nytt, og dermed innovasjon.

DET MOTTAKENDE MENNESKET

Den store linjen og argumentet i Joh 3,16, hvis vi ser på rekken av verb, er "elsket – ga – tror – ikke gå fortapt, men ha". Det er en storyline som involverer både Gud og oss. Evangeliet gir oss et bilde av *det mottakende mennesket*. Et viktig dokument her i landet, hvis betydning kanskje er undervurdert, er generell del av læreplanen for norsk skole. Den har mye godt og viktige poenger, og skisserer et menneskesyn. Vi møter delkapitler som beskriver intensjoner om å danne og utvikle det *meningssøkende* mennesket, det *skapende* mennesket, det *arbeidende* mennesket, det *allmenndannede* mennesket, det *samarbeidende* mennesket, det *miljøbevisste* mennesket og det *integreerte* mennesket. Antropologien er tuftet på kristne og humanistiske verdier og har de beste intensjoner. Hvor hører så det *mottakende* men-

nesket hjemme? Det ser ut til å få tiltakende dårlige kår i samfunnet. Fjorårets reformasjonsjubileum hjalp oss å pusse støvet av vår lutherske arv, og vi ble minnet om det augustinske uttrykket som Martin Luther brukte: *Incurvatus in se*. Mennesket er innkrøkt i seg selv, gjennom isolasjon og avsondrethet. Men Den lille Bibels storyline, "elsket – ga – tror – ikke gå fortapt, men ha", gir det *innkrøkte* mennesket mulighet til å være det mottakende mennesket. Luthers siste ord på dødsleiet skal ha vært: "Vi er alle tiggere; det er sant." *Det mottakende* mennesket uttrykker en del av det menneskesynet, og menneskeverdet kirken er gitt å løfte fram.

LYSET

Johannes gir oss ledetråder inn i tankens og teologiens labyrinter gjennom dagens prekenetekst. Nå er labyrinter ofte mørke og trange steder. Men dagens evangelium har også utstyrt oss med lys: *φῶς* forekommer fem ganger i avsnittet. Det gjør denne søndagen før pinse til en lysmesse i mai. Lysmetaforen introduseres allerede i Johannesprologen. Lyset identifiseres med Kristus (Joh 1,9). Jesus trekker selv denne slutningen i Joh 8,12, og det er disse ordene som lyder når dåpslyset tennes. Hjemme står en lysestake av keramikk med ordene "Light is the symbol of truth". Lyset står for erkjennelse, opplysning og ny innsikt. Johannes var utvilsomt godt kjent med Platon og hans hulelignelse. Mennesket befinner seg i en hule og ser kun skyggebilder av virkeligheten – inntil det kommer opp i dagslyset. En av ex. phil.-lærerne mine kalte det å være på ukebladnivå, å holde seg med avskygninger av andres virkelighet framfor å leve sin egen. I norske eventyr er det slik at troll sprekker når de utsettes for sollys. Lys og sannhet hører sammen.

Alle bibeltekstene denne dagen har et lysmotiv. Profeten Sakarja (14,8) taler om vedvarende lys og om levende vann, mens Åpenbaringsboken skildrer Guds herlighet som lyser, og at Lammet er selve lyset (21,23). Det er intet nytt under solen, ifølge Forkynnerens bok og ordtaket. Men det er alltid noe nytt under nådens sol. Lys er forutsetningen for alt liv, og der nådens sol lyser

sker det en særegen form for fotosyntese: Bygging ved hjelp av lyset, som vi kjenner fra biologien. Dette beskriver Eyvind Skeie vakkert i salmen Ærens konge, nådens Herre (N13 320). Lysmotivet kan også reflekteres i salmevalget for dagen; jfr. forslaget under. Lys er et yndet motiv i flere dikt. Rolf Jacobsen skriver om lyset i et tomt univers, et lys som kommer til oss utenfra, og som når oss som streif av godhet mellom mennesker:

*Det er så tynt, lyset.
Og det er så lite av det. Mørket
er stort.
Det er bare tynne nåler, lyset
i en endeløs natt.
Og det har så lange veier å gå
gjennom så ødslige rom.
Så la oss være varsomme med det.
Verne om det.
Så det kommer igjen i morgen.
Får vi tro.*

Jacobsen gir her et bilde av en grunnleggende menneskelig erfaring, mye mørke og lite lys. I keltisk tradisjon tales det om "tynne" steder hvor Guds nærvær er særlig sterkt. Denne velsignelsen fra keltisk tradisjon kan balansere erfaringen i Jacobsens dikt ved å vise at Gud fyller alle rom og gjør at natten slett ikke er endeløs:

*May the blessing of Light be on you
Light without and light within,
May the blessed sunlight shine on you
And warm your heart till it glows like
A great peat fire, so that the stranger
May come and warm himself at it,
And also a friend.
And may the light shine out of the two eyes of
you,
Like a candle set in two windows of a house,
Bidding the wanderer to come in out of the
storm.*

SALMER

790 Nå rinner solen opp av østerlide
917 Hos deg er livets kilde eller 919 Stå opp,
bli lys
271 Solrenning sæle som stiller all lengsel
254 For solglans over land og hav
272 Dei skal gå til den heilage byen

604 Jesus, livets sol og glede
198 Ljos over grav
320 Ærens konge, nådens Herre

STEPHEN SIRRIS
PHD-STIPENDIAT VID VITENSKAPELIGE
HØGSKOLE, OSLO
STEPHEN.SIRRIS@VID.NO

GRUNNLOVSDAG

17. MAI 2018

Prekentekest: Matt 22,17–22

Lesetekster: Jer 29,4–7 / Rom 13,1–7

Liturgisk farge: Grønt eller kirkeårstidens farge

BETRAKTNING

RIKSVÅPEN

Ikke en løveflo / Krummet om øksa / Mot
rød bunn,

Men en fuglefot –

Foten til ei gråmeise, / naken, røyktynn, /
krummet om iset grein /

mot en grønn vinterhimmel.

(Hans Børli. Jeg ville fange en fugl, 1960)

Nasjonalsymboler blir fort til nasjonalistsymboler. Nasjonalsymboler tolket i maktkategorier. Med bismak av eksklusivitet, for ikke å si eksklusjon.

”En 17. mai ettermiddag så jeg to småkarer i søttendemaistas, som røyk sammen og sloss. De hadde tatt et solid tak i flaggene sine og fektet vilt med dem og stakk etter hverandres svake punkter. En skikkelig fektekamp med flagg som våpen. Det er ikke første gang flagget er innblandet i krig. Tegnet på vårt eget blir en trussel mot andres. Hvorfor skal det være så kort vei fra å være glad i mitt eget og til det å bruke det mot andre?”

”Derfor tar jeg det korsmerkte flagget med meg og går ut i nasjonaldagen. Jeg er glad for å ha et fellesskap som jeg får kalle mitt. Men jeg vil ikke stikke noen med flagget mitt. Jeg vil øve meg på å elske mitt eget, uten å bruke det mot noen. Kan jeg ikke da nettopp ha et fundament til å gi andre samme rett? Det er ikke bare typisk norsk å være god. Det er dessverre ganske typisk norsk å være selvgod; dvs. å være så god at jeg ikke synes andre er gode nok til medlemskap i klubben.”

(Søndagsteksten, Luthersk Kirketidende 8/2000)

TEKSTEN

Denne dagen er blant de dagene der anledningen roper høyere enn teksten. Jeg kan vanskelig tenke meg en situasjon med 17. maigudstjeneste som innbyr til tekstutlegning av et egentlig svært spennende tekstavsnitt om lojalitet mot øvrigheten. Vi har hatt avsnitt i vår historie, f.eks. under det vi kaller ”siste krig” (!), der dette var brennaktuelt. Men for meg er dette spørsmålsstillinger som ikke treffer vår situasjon i dag, i alle fall ikke på en familiepreget gudstjeneste. Da kjennes første rekkes tekst med de lange linjer – fra slekt til slekt – og tredje rekkes tekst – om takknemlighet – atskillig mer treffende. Jeg skjønner dem som bytter tekst denne dagen. Vi kan nok vri det til, men det kjennes for meg som en avsporende omvei ved denne anledning, særlig fordi vi har en egen søndag i kirkeåret (21. s i pinsetiden) til å gi denne teksten den plass den fortjener. Skattens mynt var altså en denar, tilsvarende en daglønn. Denne forhatte skatten til okkupasjonsmyndighetene bar den guddommeliggjorte keiserens bilde og fikk motstanden til ytterligere å koke. Jesus stilles overfor et snedig spørsmål der alle svar blir problematiske. Men hans kloke svar lukker munnen på hans motstandere.

PREKEN

Vår nasjonaldagsfeiring i trygge og glade rammer fremhever kontrasten til store deler av verden omkring oss. Vårt hjørne av verden er en øy i folkehavet, ikke bare på grunn av vår rikdom, men enda mer når det gjelder trygghet. Vårt største privilegium er at vi kan feire vår tilhørighet til et hjemland, et sted å høre hjemme, som ikke kjennes truet, og der våre rettigheter er så sikret som det går an. Men tallet på dem som har mistet sine rettigheter til det som er deres hjem, er større enn vi kan forestille oss. Det dype skillet går i forhold til dem som fortvilet søker å finne et nytt hjem – men som stenges ute. Her er ikke plass for flere – underforstått: Uten at vår trygghet trues. I Erik Poppes Utøya-film er det sterke scener der livredde ungdommer trykker seg inn i smale bergskorter – er det virkelig ikke plass for flere? Og desperate og livredde snubler flyktningene videre. Og vi har bilder på netthinnen der vi ser overfylte livbåter i Middelhavet og

mennesker som til slutt må slippe taket. Vi som feirer nasjonaldagen vår, er ikke desperate på kanten av stupet. Vi kan ikke hjelpe alle. Men vi kan kanskje trykke oss litt mer sammen? – selv om godene måtte fordeles på noen flere. Innvandrer- og flyktningsspørsmålene er kompliserte, og den endelige løsning er kanskje ikke mulig. Men hjerterommet kan opplagt tøyes. Mesteren selv hadde denne grunnleggende følelsen av hjemløshet: ”Revene har hi, og himmelens fugler har rede, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile hodet på.” I dette perspektivet blir 17. mai-talen vår en krevende utfordring. Dagen er en glad dag, og anledningen er verd en fest, en folkefest. Allerede Margrete Munthe formulerte for hundre år siden at det skulle få være ”moro fra morgen til kveld”. Men den grenseløse is- og pølseorgien blir ikke ødelagt av å se oss i et større perspektiv. Flyktningene er uoverskuelig mange. Det nevnes tall på 60 millioner. Vi ser trøstesløse bilder av mennesker på flukt, mennesker som har forlatt det de hadde som hjem. Vi ser dem som lever hele sitt liv i leirer, for ikke å si i leire, der midlertidigheten er blitt permanent. Og håpløsheten er det normale. Så ble hjertene harde. For ingen kan jo hjelpe alle – men alle kan ...?

PREKENSKISSE

Knyttet til fedrelandssalmen, N13 757

Et Hjem

- v 1: Det største privilegium: Et hjem jeg kan kalle mitt. Gud signe vårt dyre fedreland
- v 2: Vårt heimland i mørker lenge låg. Vi har selv vår tunge historie.
- v 3: Vetteren varer lenge. Den dypeste telen sitter i hjertene.
- v 4–7: Værløsningen fortsetter med oss.

GUDSTJENESTEN

Der det ligger til rette for det, kan vi bygge ut flyktningesporet: En samtale med en av dem som har (måttet/valgt å) forlate eget hjerteland. Hva savner du mest? Hvordan er det å få et nytt hjemland? For å si det med Nikodemus: Hvordan kan en som er gammel bli født? Kan noen komme inn i mors liv og bli født for andre gang (Joh 3,4)?

I tillegg til vår nasjonale sangskatt kan vi hente fram en salme der flyktninger er nevnt.

N13 26, v 2: Flyktning, krigsbarn, hjemløs og forlatt.

N13 737: Herre, du vandrer forsonings vei, selv både flyktning og fredløs.

Men glem ikke gleden og den trygge tilhørighet for det vi har. Takknemligheten er hovedsporet. Vi skal ikke føle skyld fordi vi er glad i vårt eget. Men vi kan med rette føle uro ved hvordan vi forvalter det.

STEPHEN SIRRIS
PHD-STIPENDIAT VID VITENSKAPELIGE
HØGSKOLE, OSLO
STEPHEN.SIRRIS@VID.NO

PINSEFTAN

19. MAI 2018

Preiketekst: Joh 7,37–39

Lesetekstar: 2 Mos 24,3–11; Ef 2,17–22

Liturgisk farge: Raud

TIL DAGEN

Dette er skrivne etter ferske inntrykk frå den danske serien ”Herrens veie”, som viste ei pinsegudsteneste i parken. Presten snakka vakkert om våren og naturen, og alt gjekk bra med pinsegudstenesta inntil Den heilage ande kom. Anden fall på ein av prestane så han lovpriste Gud i tunger. Folk flykta og biskopen inndrog kappe og krage til han som talte i tunger på pinsedagen.

Det er nok ikkje så mange som feirar pinseaftan. Men om dette var den einaste dagen kyrkjelyden får læra noko om Den heilage ande, kva skulle dei læra då? I alle fall noko som gjer at dei ikkje flyktar når Anden strøymer.

TIL TEKSTEN

Vers 37: Dette skjer under lauvhyttfesten som vart feira til minne om Guds omsorg for folket under ørkenvandringa. Dette vart kombinert med ein innhaustingsfest og med seremoniar som var prega av forventning om Herrens dag, særleg ut frå profetiane hjå Sakarja. Fredskongen skal ri inn i Jerusalem (9,9); han skal ausa ut ei nåde- og bønæand (12,10); den dagen skal det vera ei open kjelde for Davids hus og for dei som bur i Jerusalem, til å reinsa bort synd og urenskap, og det skal renna levande vatn ut frå Jerusalem (14,8).

Kvar morgon hadde dei ein vasseremoni med prosisjon frå Gihonkjelda der prestane fylte ei gullskål med vatn og gjekk til tempelet medan dei song Jes 12,3: ”Med glede skal de ausa vatn or kjeldene til frelse”, gjekk rundt altaret og slo

vatnet ut i ei trakt ved altaret.

Det var truleg under ein slik seremoni Jesus stod fram.

Tørst er bruka metaforisk, med overført tyding om åndeleg lengt, retta til dei som var komen til tempelet ikkje før å sløkka sin lekamlege tørst etter vatn, men sin åndelege.

Vers 38: Verset kan lesast på to måtar. ”Den som trur på meg” kan knytast til fyrste del og vera ei presisering av dei som tørstar. Då vert det skriftera seier, knytt til Jesus slik at det er frå han det renn straumar av levande vatn. Men ein bør nok velja å lesa slik bibelomsetjinga vår gjer, at Jesus snakkar om verknaden i den som trur.

Her snakkar Jesus ikkje om vatn, men om Den heilage ande ved hjelp av ein metafor, ”elvar med levande vatn”. Skriftstaden han viser til, er ikkje eit sitat, men det kan vera Jes 58,11: ”Herren skal alltid leia deg og metta sjela di i det tørre landet. Han skal styrkja kroppen din så du blir som ein vassrik hage, ei kjelde der vatnet aldri sviktar.” – eller Sak 14,8: ”Den dagen skal det renna levande vatn ut frå Jerusalem, halyparten til havet i aust, halyparten til havet i vest. Slik skal det vera både sommar og vinter.” Staden der elvane skal strøyma, der ein finn Guds nærleik og vert velsigna, er tempelet i Jerusalem, men vert ved denne metaforen flytta til det indre av den som trur på Jesus.

Vers 39: Johannes tolkar Jesus sin metafor og handling for å visa at han ikkje snakkar om vatn, men om Anden. Her vender Johannes seg frå skildringa av Jesus og mot sine lesarar som er ”dei” som skulle få Anden, fordi dei og me er ”dei som trudde på han”. Dermed vert det opplagte spørsmålet for ein som les eller høyrer denne teksten: Kva med mitt indre? Strøymer Anden der?

Homiletisk refleksjon om pinseaftanpreike

Ei høgtidsaftangudsteneste skal vera starten på feiringa av høgtida, ei gudsteneste der Guds frelsehandling skal feirast. Men denne kvelden peikar ikkje tekstane fram mot pinsehendinga på same måte som tekstane julaftan og påskeaftan handlar om jul og påske. Skal ein få fram dette

perspektivet, må ein fortelja om pinseunderet. Høgtidstekstane kan brukast dersom ein ikkje skal ha pinsedagsgudsteneste i same kyrkje.

Samstundes er kveldsgudstenesta ei god tid for personleg ettertanke. Då høver teksten godt, fordi den handlar om mi tru og mitt indre og det spørsmålet Johannes triggar i oss: Når Jesus seier: "Den som trur på meg, frå hans eller hennar indre skal det ..." Kva med mitt indre? Strøymmer Anden der? Dermed er du og dine tilhøyrarar skrive inn i teksten. Då må ein ikkje falla for freistinga å tala om vatn, som om Jesus sitt poeng var å samanlikna Anden med vatn, men preika bør handla både om det under som skjedde då Anden vart sendt, og det at det gjeld mitt indre. Den finske salmen "Grip du meg Heilage Ande" (518) passar godt i ei slik gudsteneste.

Målet pinseaftan må vera at den einskilde tilhøyrar kan kjenna seg sett, rørt ved og opplyst, så han eller ho kan gå derifrå rikare i forståinga av sitt kristen liv.

Sett: Jesus ser vår tørst og lengt. Predikanten må skildra dette håpet og lengta så tilhøyraren kjenner seg att. Samstundes skaper Anden usikkerheit som i "Herrens veie". Åndsteologien splittar kyrkjesamfunna; det som vert sagt om korleis Anden verkar i oss, går på ein skala frå usynleg verknad via opplysing i ordet og indre jubel til hallelujarop, tungetale og mirakel. Det må òg setjast ord på.

Rørt ved: Når teksten så tydeleg handlar om oss, må dette bli nært og trustyrkande så tilhøyraren får lyst å be. Skal me be i preika: Kom Heilage ande, og fyll meg? Har det alt skjedd, eller skjer det stadig? Vår kyrkje lærer begge deler. I dåpen vart det sagt: ... har no gjeve deg sin Heilage ande, gjort deg til sit barn og teke deg inn i sin truande kyrkjelyd ... I den nye nattverdligturgien vert det kvar gong bede om Anden: "Vi bed deg: Send din Ande over oss og dine gåver, så vi i tru kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen." (nattv.bøn A)

Opplyst: Det trengs kunnskap om Den heilage ande. Dette er eit område der teologien er ulik mellom kyrkjesamfunna, så lat oss henta

fram det gode som ligg i våre eigne kjelder. Vedkjenningskriftene gjev hjelp:

CA 3: "...for han opp til himmelen for å sitte ved Faderens høyre hånd og alltid styre og råde over alle skapninger og gjøre dem hellige, som tror på ham, ved å sende Den Hellige Ånd i deres hjerter, han som rettleder, trøster og levendegjør dem og forsvarer dem mot djvelen og syndens makt."

CA 5: "For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd gitt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld. Gal 3,14: '... så vi kunne få Åndens løfte ved troen.'"

Luthers vesle katekisme, forklaringa til den tredje trusartikkelen: "Eg trur at eg ikkje av eige vit eller eiga kraft kan tru på Jesus Kristus, min Herre, eller koma til han. Men Den heilage ande har kalla meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gåver, helga meg og halde meg fast i den sanne trua."

Det står ikkje i vedkjenningskriftene om tungetale og nådegåver, men det er verdt å ta fram ut frå t.d. Rom 12,6ff, 1 Kor 12,4ff og 1 Pet 4,10–11.

Dersom du vil ta med noko av metaforen, kva med å kombinera Jes 58,11 "du blir som ein vassrik hage, ei kjelde der vatnet aldri sviktar" med Gal 5,22–23: "Men Andens frukt er kjærleik, glede, fred, tolmød, mildskap, godleik, truskap, audmjukskap og sjølvdisciplin."

Anden strøymmer i deg som predikant òg, så du kan bruka di nådegåve og utøva preikehandverket, for trua kjem av bodskapen ein høyrer (Rom 10,17). Og når du har gjeve ein tydeleg bodskap og rakt fram evangeliet, så vil Anden verka i tilhøyraren så han eller ho kan svara i tru: "Ja, eg trur. Kom Heilage ande og strøym i meg!"

TORE SKJÆVELAND
KYRKJEFAGSJEF BJØRGVIN BISPEDØME
TS929@KYRKJA.NO

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

TILSETTING

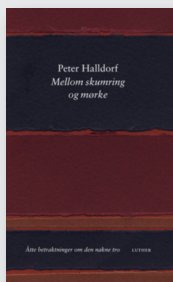
STAVANGER BISPEDØMME

Tilsetting kapellan i Stavanger Domprosti med Domkirken og St. Petri sokn som tjenestested:

Stavanger bispedømmeråd har tilsatt Sølvi Vinnes som kapellan i Stavanger domprosti med Domkirken og St. Petri sokn som tjenestested.

Den tilsette har skriftlig bekreftet at hun tar imot stillingen.

luther

Peter Halldorf

MELLOM SKUMRING OG MØRKE

Åtte betraktninger om den nakne tro

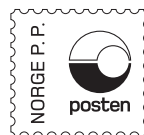
199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro. Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

PRIORITY

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, sokneprest Kjersti Gautestad Norheim og praktikumsleder Fredrik Saxegaard. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>